

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 50 - OKTOBER 2019

[nl](#) [fr](#) [en](#)

FEESTELIJKE STUDIEDAG

Neem op 10 december 2019 deel aan de studiedag in de senaat over de erfenis van de Tweede Wereldoorlog in België ter gelegenheid van 50 jaar CegeSoma en 75 jaar bevrijding. [\[MEER INFO\]](#)

ARCHIEVEN

Een nieuwe schenking van archieven van de Witte Brigade-Fidelio (een gewapende verzetsorganisatie met hoofdkwartier in Vlaanderen) met ongeveer 3.800 individuele erkenningsdossiers. [\[MEER INFO\]](#)

HET VERZET

Ontdek de verschillende initiatieven van het CegeSoma rond het verzetsthema, dat vandaag kan rekenen op een hernieuwde belangstelling. [\[MEER INFO\]](#)

PUBLICATIES

De geassocieerde onderzoekers van het CegeSoma publiceren vier nieuwe boeken over diverse aspecten van de Tweede Wereldoorlog. [\[MEER INFO\]](#)

UITNODIGING PROJECT ADOCHS

Neem deel aan de internationale studiedag over Linked Data in de KBR op 22 november a.s. [\[MEER INFO\]](#)

SAVE THE DATES

Te noteren : op 28 november 2019 de dag van de 'jonge historici' in het CegeSoma en nog tot en met 3 november de tentoonstelling in de Sint-Gorikshallen 'Bevrijd Brussels Libérée' over de bevrijding van Brussel in september 1944. [\[MEER INFO\]](#)

Studiedag rond 75 jaar bevrijding en 50 jaar CegeSoma

De erfenis van WOII in België. Een toekomst voor de geschiedenis ?

10 december 2019 – Senaat

Wat ?

In 2019 herdenken we in België 75 jaar bevrijding en vieren we 50 jaar CegeSoma. Het CegeSoma startte in 1969 als Belgisch expertisecentrum voor de studie van de Tweede Wereldoorlog.

Vandaag kent het CegeSoma als Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Maatschappij een bredere invulling.

De studiedag op 10 december 2019 in de Senaat is voor beide verjaardagen de kers op de taart.

Anno 2019 lijkt de maatschappelijke interesse voor de Tweede Wereldoorlog groter en groter.

Maar geldt dit ook voor de geschiedschrijving en de bronnen?

Welke gaten zitten in onze kennis over WOII?

Wat kunnen we vandaag leren uit dit verleden?

Vormt WOII een moreel ijkpunt of is het een historisch

onderwerp zoals alle andere?

Staat geschiedschrijving onder druk van een spektakelgerichte herdenkingscultuur?

Kan publieksgeschiedenis de kloof tussen onderzoek en maatschappij dichten?

Laten we 75 jaar na de bevrijding de balans opmaken met een blik op de toekomst.

Tijdens de voormiddag komen experts uit Nederland en Frankrijk aan het woord en wordt een bijzonder themanummer van het *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis* voorgesteld. In de namiddag volgen twee debatten met Belgische specialisten, op het scherpst van de snee.

Programma

9.15u - Onthaal & registratie

10.00u - Welkom

10.20u - 75 jaar geschiedenis WOII in België

Nico Wouters (hoofd CegeSoma/Rijksarchief)

10.50u - Keynotes uit Nederland en Frankrijk

Ismee Tames (NIOD-Amsterdam): 'WOII vandaag: bedenkingen bij de spanningen tussen het onderzoek,

het beleid en het publiek'.

Cécile Vast (*Université de Franche-Comté*) : '*L'écriture de l'histoire de l'Occupation à la lumière des archives de chercheurs*'.

11.45u - Broodjeslunch**13.00u - Debat I: Geschiedschrijving en samenleving**

Moderator: Dirk Luyten (hoofd onderzoek CegeSoma/Rijksarchief)

Met: Sophie De Schaepdrijver (*Penn State University*), Pieter Lagrou (*ULB*), Bruno De Wever (UGent) en

Pierre-Alain Tallier (Rijksarchief).

14.15 - Debat II: Publieksgeschiedenis en maatschappelijk debat

Moderator: Chantal Kesteloot (hoofd publieksgeschiedenis CegeSoma/Rijksarchief)

Met: Christophe Busch (Kazerne Dossin), José Gotovitch (*ULB*), Koen Aerts (UGent), Anne Roekens (*UNamur*)

15.30u - Besluit**16.00u - Receptie**

Praktisch

- Senaat, Leuvenseweg 7,1000 Brussel. Toegankelijk voor personen met een beperkte mobiliteit. Gelieve dit bij de inschrijving te vermelden.
- Op 10 december 2019 - van 9.15 tot 17u.
- Frans en Nederlands (met simultaanvertaling).
- Deelname is gratis, inclusief de lunch.
- **Registratie is verplicht, vóór 25 november 2019 via cegesoma@arch.be, met vermelding van naam, functie en adres. Opgelet: het aantal plaatsen is beperkt.**

◀ [Terug](#) ▶

Schenking van de archieven van de Witte Brigade (Fidelio)

De Witte Brigade (Fidelio) heeft een enorm historisch belang : het is de enige gewapende verzetsorganisatie met hoofdkwartier in Vlaanderen.

In 2017 berichtten we reeds over de schenking van ongeveer twaalf strekkende meter archief door de vzw Witte Brigade (Fidelio) aan het CegeSoma.

Fidelio Hemiksem, foto nr 28163 @ CegeSoma/Rijksarchief.

Daarbij ging het niet alleen om stukken gevormd door de gewapende verzetsgroep Witte Brigade (Fidelio) (AA2495), maar ook om archief van de latere vzw Witte Brigade (Fidelio) (AA2496), de pvba Home Marcel Louette (AA2497) en oprichter Marcel Louette zelf (AA2498).

Hoewel wij met deze schenking reeds de erkenningsdossiers van de leden van het Kempisch Legioen hadden ontvangen, bijna 3800 erkenningsdossiers van leden van de WB(F) bleven op dat moment nog steeds door de vereniging bewaard.

CegeSoma de laatste resterende archieven bewaard door het Archief en documentatiecentrum Witte Brigade (Fidelio).

De overgebleven individuele dossiers van de gewapende verzetsgroep kunnen nu terug naar het oorspronkelijke bestand.

Recent ontving het

Marcel Louette, chef van de Witte Brigade-Fidelio, 1940-1945, (Fonds Lejeune, foto nr32.328) @ CegeSoma/Rijksarchief.

Een aantal dozen met aanvullend archiefmateriaal van de verzetsgroep zullen worden beschreven en als complement worden toegevoegd. Daarnaast beschikken we nu ook over het verenigingsarchief van de vzw Witte Brigade (Fidelio).

Dit vormt een interessante bron voor de naoorlogse herinnering- en herdenkingscultuur. De archieven van deze cluster aan organisaties rond de iconische verzetsgroep kunnen nu dus integraal in de leeszaal van het CegeSoma geraadpleegd worden.

Ten slotte vermelden we nog de geschonken voorwerpen, waaronder het uniform van Louette, een pistool, zendapparatuur en dergelijke. Ook deze objecten zullen een gepaste bestemming krijgen.

De focus op het verzet

Op 1 oktober 2019 werd in CegeSoma de Canvas TV-reeks 'Kinderen van het Verzet' gelanceerd (de reeks is vanaf 22 oktober 2019 te zien). De reeks zal zonder twijfel veel losmaken. Ze past echter in een bredere maatschappelijke en wetenschappelijke trend, van groeiende aandacht naar de geschiedenis en herinnering van het verzet in België. Het CegeSoma speelt een belangrijke rol in die trend. We lijsten enkele belangrijke 'verzetsinitiatieven' op.

Geallieerd pamflet gedropt boven België in 1944 (Collectie vlugschriften en officiële documenten [AC 9/6]: nr. 285739), © CegeSoma/Rijksarchief.

De geschiedenis van het verzet is altijd nauw verbonden geweest met de geschiedenis van het CegeSoma. Toen het CegeSoma in 1969 van start ging, waren Belgische patriottische kringen en verzetsorganisaties al vele jaren aan het pleiten voor zo'n centrum. Het onderzoek over het verzet, en het verzamelen van de bronnen, was dan ook een belangrijk aandachtspunt.

De hernieuwde aandacht voor het verzet in het herdenkingsjaar 2019, maakt dus de cirkel rond.

Het lopende project TRANSMEMO (over familieherinneringen aan collaboratie en verzet) stelde op 3 oktober 2019 in de

senaat de eerste resultaten voor. Het project zal in 2020 nog diverse nieuwe resultaten publiceren en publiek maken.

Het verzet is nu ook de belangrijkste focus op ons online platform '*BelgiumWWII*'. De laatste maanden werden al veel artikelen online gepubliceerd, waaronder artikelen over aanslagen en geweld, administratief verzet, verzet en bevrijding, vrouwen in het verzet, het Joods Verdedigingscomité, het Geheim Leger, de valse Soir, les Affranchis, de communistische partij en de Maquis van Semois, alsook figuren als Amanda Stassart, Marguerite Bervoets, Nina Erauw, Henri Malfait, Eugène Predom, Raoul Baligand, Paul struye, Andrée Herscovoci, Charles Rahier, François Amiel, Fernand Demany, Yvonne Jospa, Herz Jospa, Louise De Landsheere. Binnenkort wordt ook de tijdslijn van het verzet gepubliceerd op de site.

Doctoranda Babette Weyns (UGent) zal in de blogmodule van *BelgiumWWII* vanaf 22 oktober ook de TV-reeks van Canvas kritisch becommentariëren.

Drs. Weyns bereidt samen met collega doctoranda Michèle Corthals (UAntwerpen) trouwens ook een themanummer voor van het Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis, dat zal handelen over het nieuwe historische onderzoek over het verzet in België.

Ook op het gebied van archieven zitten we niet stil. Het archief van de organisatie 'les enfants de la patrie' wordt nu geïnventariseerd door collega Gertjan Desmet. Het resterende archief van de Witte Brigade / Fidelio (met name ook alle persoonsdossiers) is op 2 oktober 2019 uit Antwerpen naar het CegeSoma overgebracht, zodat we nu het volledige archief bewaren.

Last not least is er ook het belangrijke boek dat in het voorjaar van 2020 zal worden gepubliceerd 'Was opa een held ? Speuren naar mannen en vrouwen in het verzet' (Lannoo/Racine) onder leiding van collega Fabrice Maerten. Net zoals de 'voorganger' ('Was opa een nazi?') zal dit boek een overzicht geven van bronnen en informatie, maar ditmaal over de geschiedenis van het verzet in België. Dit enorme werk zit in de laatste fase. Eens gepubliceerd, zal het een onmisbaar werkinstrument worden.

Deze en andere 'verzetsinitiatieven' maken duidelijk dat de geschiedenis van het verzet één van de belangrijkste aandachtspunten wordt van de komende zes maanden.

◀ Terug ▶

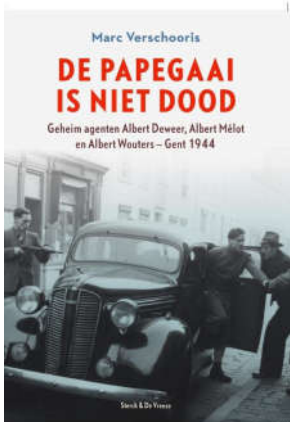
Nieuwe oogst : publicaties van geassocieerde onderzoekers van het CegeSoma

Drie geassocieerde onderzoekers van het CegeSoma hebben net een nieuw boek gepubliceerd en het boek van een vierde geassocieerd onderzoeker, gepubliceerd in 2018 is naar het Frans vertaald.

Het boek van Frank Seberechts 'Vechten voor de vrede' brengt ons naar de bevrijding van Antwerpen in september 1944. Die bevrijding is geen synoniem voor vrede : niet alleen zijn stad en haven niet onmiddellijk bevrijd en lijdten nog steeds onder V1 en V2 bombardementen, ook de problematiek van de collaboratie vraagt een oplossing en de teruggekeerde krijgsgevangenen, politieke gevangenen en verplicht tewerkgestelden moeten opgevangen worden enz. Kortom, een bevrijding gekleurd door vreugde, twijfel en verdriet.

Frank Seberechts, ['Vechten voor de vrede'](#), Antwerpen, Polis, 2019, 296 p.

Marc Verschooris reconstrueert in zijn boek 'De papegaai is niet dood. Geheime agenten Albert Deweer, Albert Mélot en Albert Wouters - Gent 1944' de geschiedenis vaak met dramatische wendingen, van drie geheim agenten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een verhaal gebaseerd op vele nog niet gebruikte archieven en foto's.

Marc Verschooris, ['De papegaai is niet dood. Geheime agenten Albert Deweer, Albert Mélot en Albert Wouters - Gent 1944'](#), AE Gorredijk, Sterck & De Vreese, 2019, 272 p.

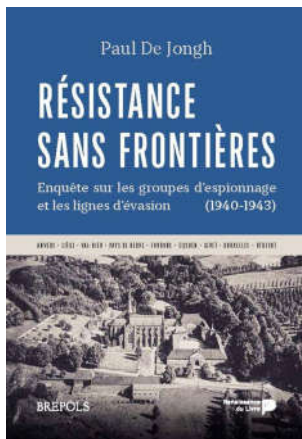
De jongste publicatie van Gerlinda Swillen 'Der Zweite Weltkrieg ist unsere Wiege. Eine ostbelgische Geschichte (mit Zeitzeugenberichten von Wehrmachts- und GI-Kriegskindern)', is gebaseerd op getuigenissen en brengt het verhaal van een generatie verborgen en vergeten kinderen geboren uit een relatie tussen Belgische vrouwen en soldaten van de Duitse *Wehrmacht* en vanaf 1944 *GI's*.

Het bestaan van deze oorlogskinderen en hun niet behandeld lijdten zijn lange tijd taboe geweest. Recente conflicten tonen aan dat deze kwestie nog altijd actueel is ...

Gerlinda Swillen, ['Der Zweite Weltkrieg ist unsere Wiege. Eine ostbelgische Geschichte'. \(mit Zeitzeugenberichten von Wehrmachts- und GI-Kriegskindern\)](#), Eupen, Grenz-Echo Verlag, 2019, 280 p.

Het boek van Paul De Jongh, 'Résistance sans frontières. Enquête sur les groupes d'espionnage et les lignes d'évasion (1940-1943)' is de Franse vertaling van 'Grenzeloos verzet. Over spionerende monniken, ontsnappingslijnen en het Hannibalspiel (1940-1943)' verschenen in 2018.

Paul De Jongh bestudeert het verzet aan beide zijden van de Belgisch-Nederlandse grens tijdens de Tweede Wereldoorlog. Door het spoor te volgen van twee

monniken van de abdij van Val-Dieu, die samen met andere verzetslui in 1943 terechtgesteld werden, reconstrueert hij zeer precies de geschiedenis van spionagegroepen en ontsnappingslijnen in de regio. Een verhaal dat de rol van de Kerk en van de abdij in het bijzonder belicht, maar ook de familie van beide geestelijken.

Paul De Jongh, *'Résistance sans frontières. Enquête sur les groupes d'espionnage et les lignes d'évasion (1940-1943)'*, Waterloo, La Renaissance du Livre, 366 p.

◀ [Terug](#) ▶

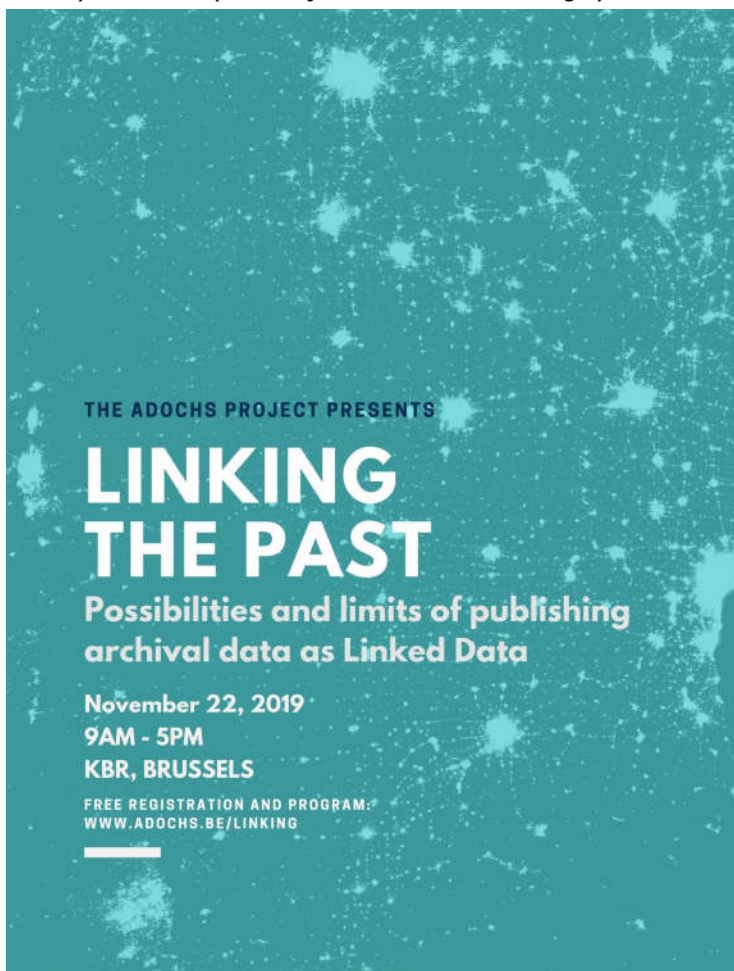
Internationale studiedag over Linked Data (ADOCHS-project)

Op vrijdag 22 november a.s. organiseert het *ADOCHS*-project (*Auditing Digitalization Outputs in the Cultural Heritage Sector*) in de KBR (Koninklijke Bibliotheek van België) een internationale studiedag over *Linked Data*.

In de voormiddag worden nieuwe datamodellen voorgesteld en in de namiddag komen case studies aan bod over de publicatie van open data, meer bepaald i.v.m. de Tweede Wereldoorlog.

Link naar de webpagina met het programma en praktische informatie:
<http://adochs.be/linking>

Link naar Google Form voor inschrijving :

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeZihpN4mCFwIZGEjFqxOKVhoZ1fi2rLTWK1fxwndsE94_A/viewform?usp=sf_link

◀ [Terug](#) ▶

Kalender

Vrijdag 22 november 2019 van 9.00 u. tot 17.00 u. (KBR)

- Internationale studiedag over Linked Data (ADOCHS-project).

Donderdag 28 november 2019 van 9.00 u. to 17.00 u.(CegeSoma)

- Ontmoetingsdag met pas afgestudeerde, talentrijke historici.

Dinsdag 10 december 2019 van 9.15 u. tot 17.00 u. (Belgische senaat)

- Studiedag rond 75 jaar bevrijding en 50 jaar CegeSoma : De erfenis van WOII in België. Een toekomst voor de geschiedenis ?